

աւացի խնդրութեանն զերծ չէր քաղաքիս շայ Կասարականութիւնը, ըսել կուգեմ Ազգ. Սահմանադրութեան տաւրով ձգտիմ հասկալը ինչպէս շատ անգիշ հասեալ քաղաքին մէջ մայիս 27 կիրակին օր կատարուեցաւ քաղաքէս կէս ժամ հետոյ Ս. Նշանու լիւնուց տաշտապարիւրը՝ մօտ աստիները հոս նըւախը չը տեսնուած չգերեթեանք և Այս հանդիպին օրինաւորութեան ու կարգադրութեանը համար առաջնուց տեղւոյ, Գերբաւանահ Ընկիւրու ինչպիսեալ զոտի ինչ ուր արտօնուութիւն ու աւ Ազգ. Վարչութիւն էն եւ յայտնուեալ սկսաւ հրապարակել զոյելի Գրպարուր, որպէս զի հասկի ու յոչեալ օր Կասարականութեան օրհնեալ յիշատակ պատուելու համար Թարգ. Գրպարը համարմարտիլ, անտի պատարաստեալ հանդիսալիւրը գընալու համար և կիրակեմ օրը արարեալ առաջի երեւեցաւ եւ անա եկեղեցւոյ աւարտութենէն վերջ աստի եւ անտի հետ, հետ թուր Գրպարականութեան Պատ. Գաստաւակի երկուք ու ուսուցիչներով յաճախեցին Նշանու կեալ Գրպարը ցտմ Գ եւ անդեալ եւ երաժշտք մէկ կարգ երկուքի բաժնուած ի յառաջը՝ դորակիր պարտիլ մը ետեւին, Գրպարականութեան Նոյն յետիւն խումբը բազմութեան յշուրջ առեալ, ներդանակալ որ եղանակներով մէկ մը երաժշտաց մը դաս, այսն մը մը երգերու զեղձը զանգով սկսան օրը՝ ձայնակց ընել այս ցեմուխեան և Այսպէս կատարութեան գութը հասնելու աստի երգերը Ցածկերեն փոխուեցան ի պատիւ Օսմ. Վեհ. Կայսրի. պաշտասանտիլն հինգ վայրկեանի ձափ երգուեցին զինի շարունակուեցաւ ուղեւորութիւնը նորանոր երգերով եւ անա Գազազ-Խալիլը անուո զաշտասանտիլն գտնուող ամարտոնցին ընդ առաջ դարձեալ տաճկերէն երգ մ'ալ երգեցին քաղցրաստեալ երգիչներ ի պատիւ Վսեմ. Սիւրբեա փաշայի՝ որ անո զի գտնուէր եւ այս միջոցին Վսեմ. փաշային օրդին ամարտոնցին զուռն ելնելով, երկրացալի Խոթասանցեան Մեծ. Երտառը Շէյխտիի միջոցաւ շնորհակալութիւն յայտնեց և իւ անտի եղանակներով փոխուեցան աւելի զեղեցիկ երգերով. այսպիսեալ հասնիք զառիկային Ս. Նշանու լիւնուց՝ յորում զտեսած Ժաւա դասարաց Գրպարի աստուճը գեղեցիկ պարտաւորութեամբ մը, բաց գլխով ու կապիւր երկզայապ մագերով զինաւորեցին զհարգասկանս, քաղցրալոր երգիլ ի օրոնուք առած և յետ այնորի ամբողջ վնասուց առաջ

դիտարկող Հայաստանի վարչը խոսեց հան-
դիսատեղին բաց թողնող գլխորդի
հանդիսներուն եւ ճառասիրտներուն : Ի սոյն
վայր քարեկարգութեան հսկող յիշ-
եալ խմբակը պատրաստած էր ատեա-
նախօսութեան բեմ մի՝ վրան ծաղի-
կապէց ճիւղերով գարգարուած : Օսմ-
հայր կայսեր , Նսարիդեանի եւ Հա-
յաստանի կենդանագրեր ծառող դա-
ւարագարը ճիւղերուն մէջ գետեղուած
էին : Օգոստոսեան կայսեր պատերա-
նէն օսողը . իսկ Հայաստանի աւերա-
կոց եւ Նսրա դեանի պատկերներ
երկու կողմերը : եւ օտցա քօփերն կը
ծածանէին գունաագիւլ գորշակե-
րսն դասաւորութիւնը աղիւլ գագա-
թաւոր կը ինքնշէին հանդիսակա-
նաց քրտին :

Հանդէպը բացուեցաւ ի ժամէջ քա-
ղաքին առաջնորդական գիտամտորդ-
Քեր. Յակոբ Մ. վարդապետի հետի՝ Թե-
ռ. հմտալից աստեղաբանութեանը, սա-
մանադպրութեանն ասեանքով ուր և
միտմիւրէն կը քարտուղէր. ի վերջոյ ա-
ւելցոյց Վահէ Կայսերկովսեան. Դ. Պաա-
րիապետը, լազապետը Վահեմ կուսակալի-
ն առաջնորդին և վարչութեանց Մեծ. անգլաւոց կենաց համար բա-
րեմադրութեանը, զորս ծափաւածայն
ընդհրկեց ծոխրուրդը. մանաւանդ
իւր իւր անեանախօսիկ սրաբարբաբին
անուըն լսեց ծափահարութիւնները
աւելի լուծգին հնչեցին. և համակ-
բական ծփում մը սպառ խաղաղ հան-
գիսականաց գէ՛ղեքունի վրայ. հե-
տեանապէս՝ օրհնաբանութեան քաղցր
միտմիւրէններ լսուեցան հեղածաւալ-
Յետ րոպէ տասնի մօտ ճառեր սր-
տասանուեցան դպրոցի աշակերտաց
կողմէն. ասոնցմէ ոմանք բացաբար
ցին զՍամանադրութիւն և ամենայ-
նիւ իւր օգտակարութիւնն մեր ան-
կար վիճակին. ոմանք անխաբարե-
եան ու առեկովեան մեր ազդիւ
զլստուն բերած դառն ցաւերթեւե-
ցին. այլք ընտանեաց տնկթութիւ-
նը, կանանց չը զաստարակութեան
միտմին յարաջ իրաւ թշուառութեան
քը վեր բերին. դարմաններ կը ցցու-
նէին, այս միջոցներուն նաեւ օղը
արձագանք կուտայր ծափահարու-
թիւններէ՛րը նշան էին ներկայ եղող
յարգել հասարակութեան սրտից վը-
րայ եղած լաւ տպաւորութեանց-
ճառաբանութիւնը կ'ընդհատէին տը-
րաբանութեանը. երկու աղակներ
կեցած բարոյթման մէջ, մին ուս-
ման քառագոյլ կը կենայր, իսկ միւ-
սը տղլտութեան պաշտպան. երկ-
րորդ երկու մասնիկի կը փոխանակեն
տրամախօսութեան նոյն պաշտպան-
ասոնց մին ռամկին թիւր պաշտպան

ընդ կը հարտաւածէր և միւսը այդ գաղափարի արտահան կ'երեւցնէր զինքին: Սոյն ստանձնէր երեքնէն լիակ տղայներու շրթնընկն արտաբերւած ոտանաւոր՝ ներկայ գտնուողներուն մեծ մասին աշխոյժ և բոց շնչելէ կուտայր, իսկ ինձ այն հաստաբլթէ սոցա ապագային բարեխառնելու պիտի ըլլան: Ղէ ի նոսա տեսնուած աւախն և ամեն Հայ անունը լսելուն իրենց ունեցեալ որսի տորիք խորհրդացուր կը նշմարէմ: Յաջորդելոյն վերջապէս ասոց այ աստիախօսուելիւններ, որոց մէջն ամենէն նշանաւորն էր քաղաքին Թարգո՝ Ռուսներուսին դասախօս և Պոլսոյ Նուսպար-Շաշնապարտա ի պարտական մեծ: Ս'մտն կ'թ, Հէքիմն սեւ աշտասանածը՝ որ Հայաստանի թշուառութիւնը կը ցուցնէր, Հայուան անգոյացուցող զիմանի կ'ը յայտրեւէր և այս ամենեւեմն զգեթափ կ'ըսէր զպրոցներու յառաջընացութեան հոգ տանելը, ինքնաշխատութեան զիմնը և այլոց չի խտկնը: Եւ տա՛ա այդպիսեալ զմեքուցն այս տեղի հանդէսը և հանդիսակառնով հանդերձ ամառի կարգով կ'սկսանք գառնալ երեկոյեան ժամը Ախն ի քաղաք, դրօշակիրը Թաբուլէն երկր ինչեւոր գլորակայաններով անոր կը հետեւէնքը, դասընկալ երկրերով: Այս եզանակաւ Թահմաշաբուրթեան երջանկաբար յիշատակը տեսելով վերադարձանք կրկին ի Թարգո՝ Ռուսներուսին և անոի մեկնեցան ամեն աշակերտներ նաև յարդոյ հանդիսակարգ դասատուացնէս՝ տանելով խորթանապիր պստերս Մեծառաստիւ տէր, անշուշտ այս բարեխառնութեան հանդէսները լսելով ամեն սահմանադրաւոր ազգայիններ, և տեսնելով այս յառաջդիտական քայլեր թէ ի հետուա և թէ ի մօտը, գէթ ի միտքստուրաւ առարկայ մը պիտի ընեն զպարտիկ, այն ասին ցուցող յանդիման, որ միշտ լրացրող կը կը յեղեկուին գաւառացեաց նրանք հարստահարութեանց նկատմամբ:

1879 յուլիս 1
Սեբաստիոյ Թարգ. Ուսումն.

ՄԻԻԹԷՆԵԱԼԻՅԷ

Պուլկարիսթան վալիսինին թա-
ւէպի իւզէրինէ, մէզբիւր է մնարէ-
թը ճէտիտէ՝ բօսթապար իթթի-
հատը ու մօսիսի տախթինէ զա-
պուլ օլունմուշ արբ :

— Լէւ-նէ-ր «Հուդ ու գ վէ վէզա-
վիֆ միւսաւաթը» իւնվանբյա,

աթիւտէքի շայանք տիգգաթ ըս-
թասթիւթիգ. ճէտլէլի կէօրիւ լիշ
տիր :

38 Սյունուհէն 27օր Միւսարիւման,
7օր Բում, 2օր Էրմէնի վէ 2օր
Եհնուարի տօր : 51 չուբաի աշվ-
ւթ մէհրիս աղասընտան, 44/
Միւսարիւման 4օր Էրմէնի, 2օր
Բում վէ պիլիս Եհնուարի տօր :
Խորիճիէն նէղարէթիւնաէ պիլ-
ճիւմէ պէջիւբ մէմուրիյն Միւս-
արիւման օլուպ, անճադ պուշե-
րն 8օր Էրմէնի վէ 3օր Բում տօր :
Սյուլիէն նէղարէթիւնաէ միւսթէ-
ւթ մաճըն մէհրէյաէ 120 աղա օղ-
լուպ, պուշարտան 26 ու
Էրմէնի վէ 9ւ Բում տօր : Պու
նէղարէթիւն պիլճիւմէ քիւլիւբ
միւսուրարը Միւսարիւման տըրլար :
Նափէն նէղարէթիւնին պէջիւբ
մէմուրլարը տա 2 Էրմէնի վէ պիլ-
Բում պուլունուպ տիիլը քէտա-
փէլէ : պիլ ֆուսուլտան մատա-
ւը Միւսարիւման տըրլար :

Մարկոյն նշգարեթիկնտէ Տիչ պիր
 Բում Եօգ աուր, վէ զաննըլըլա
 Կէօրէ, պիր Էրմէնի վար աըր,
 Բումաննթ մէճԷրմանտէ 9 Միւս.
 Էրմանն, 1 Էրմէնի վար վէ օրւ.
 աա աա Բում Եօգ աուր. Մէւս.
 Բրիֆ մէճԷրմանտէ 4 Միւսպիւման,
 պիր Էրմէնի վէ պիր Բում պու.
 լունն.յօր. Էլվգաֆ նշգարեթիկնտէ
 ապիլմանտէ մէճԷրմանն Օսմանլը
 աըրար. Թիխաւթիկ նշգարեթիկն
 տէ 3 Էրմէնի վէ իւչ Միւսպիւման.
 աան մէւրէքքէյ պիր մէճիւս
 պուլաւաւ պ, միւսլիվէ ին չիւպէ.
 Էրմանտէ 14 միւսպիւման, 8 Էւմէ.
 ին վար աըր վէ Բում Եօգ աըր,
 Բումվէ վէ լմէլէլմանտէ մէճԷրման
 տէ 18 Միւսպիւման, 3 Էրմէնի, 2
 Տալէպլի վէ 2 Բում պուլունադ.
 աա աըր, Հապօղիկ նշգարեթիկն.
 (Նկարագիր զօբաւտնաւ)
 24 Միւսպիւման 4 Բում 4 Էրմէնի

վէ պիր Լէհլի վար առն ։ զարչի-
յէ աէ 135 Թիւսլիւան 4 Էրմէնի
պիր Բում վէ պիր Սիւբեանի պո-
լունույօր ։ Թօթխանէնին պէօլիւք
մէմուրլարք քեաֆֆէթէն Թիւս-
լիւան զուպ . նէ պիր Երմէնի վէ
նէ աէ պիր Բում վար սոր ։ Ջապ-
թիլյէտէ 110 Թիւսլիւան 4 Բում 4
Էրմէնի վէ պիր Լաթիլի վար տըյի
Թիւստին վէ օրման նէ զարթիլինտէ
11 Թիւսլիւան 6 Էրմէնի վէ պիր
Բում Թիլթիլսաամ Բուրնույօր : Ճէհ

Երեսնեթիցին 74 Միավորման, 4
լաթման, 9 բումվե պեր Սիրբա-
նի մեմբեր պոստուսմադուս աղբու-
ր իշպու թեզղիի մեմբեր թեմե
հիշ պեր հագգահնիթ ու առա-
նիթ եոգաղբ, վե մատամ քի շիմ
տիյե գառաղբ մեմեքեթ/միլլոնե
միւսապլամուրլլոգ գալտեմի սե-
մեքեթ մաթլուպե դեօմիթերմեմիշ
տեր, շիմտի տե միւսապլամ զա-
լաւտի թեհրիպե իտեր իսեքեյի
օլուր :

— Իբրեւն Պաթէնայեւի եվկէլքի կիւն Տէրսաստեթէ կէշէքէք, մն պէնէն պիւ աղիմէ, զաթը Շահա՜նէ իլէ միւլւաթթ իթմիլ, վէ ֆէրմանընը պիւ իսթիւհայ կիճէ սասթթ տիր պուլււգաս Պէօյլւ, տուրեթա՜ն րուսիս սէֆարէթթխա՜նէսիւտէ թասաթ իլլէսթիւտէ սօղլւա, Վադնայաթ միւլէվէճճիհէն հարէքէթ իլէսիլ տիր :

— Պապը Ալի, Եռանան մէսէլէ-
սինոնէ թէվաստութ իտէն տէվ-
էթթէրէ ճէվասպէն, դօմիսէր թա-
հինինի էսասէն դապուլ իլլէտէ-
յինի պէքան իլլէմիլ իմիլ :

— Բուսիս իմբերաթորուն պիր
էմին մուհիսինէն 1879 տէնէսին
տէ Բուսիս մէմալիքինաէ քէչիտէ
օլունաճադ գուրա նէֆէրաթընըն
մըլլատարը 218 պին նէֆէր թաեին
օլունմուշ տուր :

— Ինչպես ճանաչ հիւնին իւր
հիւտար միւթէսարը՞քը Այի Բիւ-
րեւ բաշտեալն թաքէլը հրամանէ-
սինսն լէ՛ գարաք Եղեյիւնին Եւ-
զլար սնուն չէ՞ք՝սի նամ մաշայտէ
ի՛նչա օլունան մէ յառն օրունոյնտա
46 473 զըշ. գայէն աղճէ հասըլ
շալարգ, մէղլաղը մաղգար իւ-
ղըլը, մէղլայի՞ք գօրիս օլունան
թէ՛նայի՞ օլունամ չ տու ք :

— Ինչչընդարձ ատիկէ զըրա-
սանոս հէր ունիլ ահալի վէ մէ-
սայի՛նն հմեմա մայիւմ օրմա-
նողէ՛ք, պիտ ըսթ աթ ալիք ճէտ-
լիլ վաղըթ վաղըթ իսն օրու-
նանազը մազաբըրէր օլուզու-
սանն, պու առփա նէչընլաթը մեղ-
թըրընէ միւսվաշընէթ օլունաբազ-
վաշըն կազէթաշընտն մահըմէի
թէմեիդ իլէ Տէրօսատէնէ պիտա-
լէթ մահահմաթ ճեղա տայիլըն-
թընինն պու նէվ պիր ըսթաթիտ-
թիլը՝ ճէտվէլի տերճ օլունմուշ

Երուր 4

ՇԱՐԳ. ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ

ԹԷՔՐԱՐ ՐՈՒՄԷԼԻ ՃԻՀԷԹԻ

ՐՈՒՍԼՍԲ ԳԱԼԳԱՆԱՐԸ ԿԵԶԵՐԼԵՐ

Րուս ասկ' ընկն ենկ' տէն են ըրինի
տէջը թիւսի. — Պու մուտն լսի
վուգու սուլան թէ ի խաբարի. — Պու
կարիս լանտա գըջ մէ վսիւի :

(592 ንጉሥተ ምዕራብ ማኅተም)

Հագրագաթը հատեալ ըստ սլոր
գըընէ հէր տըւըլէն չիտաէթինէ
պըընգ տըրըւըր, լաքըն գըըն
պըր չիտաէթին տահա վար տըր
քը, ըստըւըր օնու պըլմէթ վէ պը
տա թուանաըն աշաըրը ճիհէթինէ
մախսուս տըր, էանին դար ֆուը-
թուանաը քը ըստմանիաըւարա
Պուլկարըւըր « Գըրիվիճա » թապըր
էտըյըրըր : Իռէվէր կազէթաըընէ
պըր մուլպըրին շէպէ հէրէպէն ի-
տըյըր « Գըրիվիզա տէնիէն ֆուը-
թուան, աէլէ առէ իքը իւշ կըն
սըրէր, պաղէն օ գատար գուվ-
յէթըլէ էսէր քը քըման տըշաըն
շըգ մալա ճէտաըրէթ իտէմէզ ւն
գըդըր կաղճաընըր քը օքըրէրիտէն
տէվըրըր վէն էվըրէն չաթըրըւըրըն

տառութիւն, պիտի տնայաբան օլոր
խնէ, գար ալիթնտա կէծօմա լիւր :
Հէր քիմ տաճա պիր « Գրկիւնց »
կէօրմիմի իսնէ, թարիֆի բնքն
սնայապաւ : Բու մանկտա ճէր
քնս ալու փորձնձնայր պիտի :
Մէգգիւր րիւ զկեար ճամէ, պաշ-
լայլննա, տնմիւր հօլ գաթ տարբը-
նը աուրտա բուրբար, վն թէ խնկ
տիրիւրէր պաղնն եւպ լըմ : Կրի-
վլցա զկէլնէ, սիտիւրը բնա, պիլ
ճիւմի ճիւմապիւրի միւր գիմպիւր
ի թիմիսալ օլորնուր, զիրա պնշ
ալիթը կիւն լարիմնէ կիտալ կնիւ-
նէմէլ : Պու փուրթնուն ճէր նն
գաւար իւշ Կիւն սիւրէր իսն տէ,
իւշ կիւննէ խարան լաթտիւր շէյ-
լէրին թամարի իրան խորմի տար

«Կէնչէն հաֆիւս Սիմանցա ին
Պոսգրէն արասընտա ինէկըաֆ
ինէկընտէն պաղգա» Գրիվիցա հէր
մուխապէրա՛վը գա՛մ ին միւշ իտի,
Պոս քիւղիկըա՛ր հէրնձէ հէր, Ռուս-
մէկա՛ր լիվիկա՛ն ին մէկէրէր, Ռուսա-
րա իսապէր վէրլիվիշ իտի իսէ աէ,
Ռուսար պոնիա տիղ գա՛մ ին մէ-
շուպ, Դանն ինտիկըա՛ր քի պոս
Պոսլիվիցա քէնտի մէկէրէր ին-
քընին գարլարընտան զիսաէ գոր-
գուլու տէյիլ տիբ» Լաքլին¹ պոս

մազորութիւնի քննադէմնէ ֆէնա
կէտի, բէք չօդ առած լիէէֆ օյ-
տու: Գործովսն զէմանընտա հիշ
պիւր մուսմէյաթը աքթիթէտե
պարունմաթլար լսէ տէ, չալը-
էնին արգաւընտան տա էրզադ
սէլիզ իթմէտիէր:

[illegible]

ԳՂԵՐԱՅ ԿՆԻՏԱԵՆԹ ԱԼԻԹԻՆՆ ԳԱ-
 ՖԻԼԷ ԳԱՐ ԱՅԹԸՆԱՄԱ ՂԱՅԱՍ ԵՐԵՆԸ
 ՄԱՆԻՐ ՊԼԱ ՖԵԼԱՐԵԹԱՆԵՆ ԲԵՐ ԱՂ
 ԱՄԱՄԲ ԳՈՐԹՈՐ ԵԱ ԱԿԻՄԻԿ ՄԻՐԻ

« Գրառութեան ճիշտարեւոյն պիւ-
նիւն պիտ' օրոտուի ետեւ զար աշ-
խիւոստս կեանքովս շաղի » ։ Տէրէ-
քի ետգլն պիտ' ժլարեղոնք ի ին-
տիկոնք ։ պիտ' զտէ պիւն նէֆէր կէ-
լիլիք ։ Եւ օրոտուի կեանքն առքե-
րնիս զոտրութեամբն աղբ ։ Լա-
քին չօղարը ետրիւն խաի ։

« Պու ֆուրթուհա նիւնէրինաէ
Բուսլար պիւլէճէ պէկիր վէ սը-
դրըր դալպ իթառէր »)

Բնակիչներն Գրեգորյանին կաղերթաբեր
 են և մոխրակրի տախի զարդանա-
 րի փուրվունան հազգընտա պէր
 վէճհի զիրի եաղըօր, « Գար ֆուր
 ի ռնանք Շիրապ ապուղղընա յո-
 շէ Զհարա եսմիւ զարքի, հիշ պիտ
 ինան գարըընտա տուն պ
 ապանանանը տըր ք թու իէրի
 դարապ օլարըը Կէրի ալընըպ,
 մախտա եաքըլըմը ու ֆիւզ զու-
 լիպիէր իշինտէ արքըլըլիտիլը
 իշըրը տիւր, Էգըլի պուս ուրը
 իշ տալիս քիֆըլըլիտ իմ մեմըս
 իտիլըր Բնկըմար օ գառար
 շիտաէլըլի իտի քիւ պէջըլեք ա-

ղած քեօգիւրնաւն եարբելըն յան
գաւաղիւնէր երգալլը , իննտե
պաւաւնն ապերկըր տալիս կիւն
պէտէ յօլմանն դուրթալու չար
աբը , իբն կիւն վաթմատին
գար եղադարգ , օն պէ՛ տալ
եօթեյէ կէտդ կէօգիւն աշմէդ խախ
իւթ գալի եարբելըն յան դուս
պարապ տալը՝ հէր նէ րատար
թէմլիւիւր տըրինճէ խախ խէ տէ ,
էրին աղաւաւըրդըր իտի , կապոս
ւա եօլու հալաննըն ֆէնաւըըն
տաւ տօլըն գարալը իտի :

« Եւր.բ.է.ք.թ. թէգէլէրին իւզերին-տեւ, գար վէ թաւախան իշնատեպուհնատան պիւսպիւթիւն սպրը պիւլունունլազդատ ջուլաւ, Սիւպը-րիսա վէ Շըմալի թուսիստա գըշըն թիւաբուշ ջըան պագըը զապըթիւն պու մէվի-իւրան պէօյլէ պիր աշհ. չէլէթի մէնգըրը կէօրվիւշ աշիւթ-լէ թոթի : Ութըշ պլէն ֆախտէ իթմէլուլաւ, թիւ գիկարա արաւըլըլաւ-տան մյլ կիթիլ էսմէքտէ վէ տիւ-նան ծնողգարտորան իշէթի վուր-մազդատ ջուտ զունտան, հիշ սը-ճագ. օյալադ իսա, »

(St. L. 7)

